

**Ярмола Олена Олегівна,
Колесник Наталія Євгенівна**

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Суспільство не може повноцінно функціонувати в умовах соціального і науково - технічного прогресу без активності людини, яка є могутнім їх джерелом.

Актуальною проблемою трудового навчання і виховання в нових соціально – економічних умовах є формування соціальної активності учнів 1 – 4 класів засобами трудового навчання і виховання.

За твердженням психологів, праця є одним із провідних чинників всебічного розвитку дітей [3; с. 102]. На думку Ельконіна, два чинники спонукають дитину молодшого шкільного віку до трудової діяльності: тенденція до самостійності та інтерес до всього, що стосується життя і праці дорослих [6; с. 25]. Однак ці прагнення молодші школярі можуть реалізувати не лише у трудовій, а і в інших видах діяльності. Тому необхідна педагогічно доцільна організація залучення дитини до праці. «Праця мусить збудити в дитячій душі найбільше самостійної, природної творчості, дати вільно розвинути гармоній індивідуальності», -

стверджувала Русова [5; с. 53], виокремлюючи такі характерні риси дитячої праці, як вияв соціальної активності дитини, її безпосереднього свідомого бажання (інтересу, цікавості до чогось). Праця має завжди конкретне завдання і реальні наслідки (цим і відрізняється від гри). Вона є приємною дитині, яка самостійно знаходить засоби досягнення бажаної мети.

Розвиток соціальної активності особистості дитини в процесі трудового навчання обумовлений такими особливостями праці: *результативність*, яка сприяє вихованню цілеспрямованості, звички доводити почату справу до кінця, адже планування майбутнього результату, необхідність виконання запланованого, можливість використання результату спонукають дитину серйозно поставитися до роботи; *творчий характер*, що розвиває налаштованість дитини на пошук, удосконалення своєї праці і себе у праці; немає нетворчої праці, оскільки за будь – яких обставин дитина має змогу зробити щось по – новому, не так, як завжди, знайти нові форми взаємодії з однолітками [1; с. 12-13].

Мета нашої статті полягає у теоретичному обґрунтуванні методики формування соціальної активності молодших школярів на уроках трудового навчання.

Для досягнення мети нам потрібно виконати такі завдання: уточнити сутність поняття «соціальна активність», розглянути нестандартні підходи щодо досягнення навчальної мети, визначити основні компоненти та методику формування соціальної активності молодших школярів на уроках трудового навчання.

Соціальна активність є специфічним синтезом виявів психічних, фізіологічних і фізичних функцій організму людини як найвищої біологічної системи. Ця специфіка зумовлена передусім свідомістю і цілеспрямованою волею людини [7].

Прояв активності в процесі навчання пов'язаний з пізнанням світу. В багатьох педагогічних джерелах акцентується важливість пізнавальної активності, яка виникає завдяки продуктивній активності. На кожному уроці праці є можливість створення ситуації інтересу до навчання: вдало підібраний об'єкт праці; естетично виготовлений зразок виробу; демонстрація іграшки, моделі; цікаві творчі завдання; заохочення до участі у виставках, конкурсах, змаганнях; використання загадок, казок, зміст яких має безпосередній зв'язок із темою уроку тощо. У процесі формування соціальної активності педагоги використовують метод стимулювання обов'язку і відповідальності. Вчитель початкових класів користується ним рідше, ніж іншими методами, але, виховуючи дитину, не можна забувати, що в майбутньому їй потрібно жити не тільки за стимулом «хочеться», а й за стимулом «треба». Роз'яснюючи і втілюючи в життя виховну мету уроку, наприклад: виховувати учнів економно витрачати матеріали, бережно ставитися до результатів праці інших людей, поважати людей праці, вчитель поступово здійснює стимулюючий вплив на усвідомлення учнями свого обов'язку і відповідальності [4; с. 4].

На уроках трудового навчання використовуються різні форми практичної роботи учнів, зокрема: фронтальна, парна, групова, колективна (залежно від кількості учнів, задіяних у виконанні трудового завдання). Цікаві уроки проводяться у формі ділової гри чи змагання. Під час виконання нескладних практичних завдань методисти рекомендують використовувати музичний супровід, так звану функціональну музику, яка виконує певну функцію – створює на уроці позитивний емоційний фон трудового процесу, підвищує настрій учнів, їх працездатність [2; с. 31]

Школярам, які раніше всіх виконали завдання, вчитель радить ще додатково попрацювати над удосконаленням своєї роботи, наприклад, зміцнити виріб надійнішим кріпленням, оздобити виріб, придумати йому назву, а також, в разі потреби допомогти своїм однокласникам.

Профорієнтація для учнів молодшого шкільного віку також сприяє розвитку їх трудової активності. Методисти вважають, що підготовчу роботу до вибору професії потрібно проводити ще в початковій школі. Вона повинна бути направлена на роз'яснення змісту основних напрямків життєдіяльності: природа, люди, інформаційні знаки, техніка, художні образи [8; с. 31].

На мою думку, вдосконалювати методику формування соціальної активності молодших школярів можна шляхом включення в нестандартний урок трудового навчання технологій інтерактивного навчання. Доцільність використання нестандартних форм проведення уроків у початковій школі полягає в тому, що такі уроки дозволяють зробити процес навчання більш цікавим та різноманітним для учнів. Нестандартні форми сприяють створенню умов співпраці, що важливо для початкової школи.

Список використаної літератури

1. Аверечев Ю. П. Организация трудового обучения и воспитания школьников. – М.: Просвещение, 1961.- 192 с.
2. Ведмеденко Д. В., Шаплавський М. В. Виховання у дітей молодшого шкільного віку інтересу до трудової діяльності.- Чернігів, 2003.- 80 с.
3. Гильбух Ю. З., Верещак Е. П. Психология трудового воспитания.- К.: Рад. шк. ,1987.- 255 с.
4. Гордуз М. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках трудового навчання// Початкова школа.- 2003.- С. 1-4.
5. Гуцан Л. Автентична основа виховання молодших школярів// Початкова школа.- 2004.- №1. С.53-55.
6. Данилова Л. Розвиток пізнавальної активності учнів// Рідна школа.- 2002.- №6.- С. 18-20.
7. Зубов В. Г. Политехническое образование в современных условиях// Современная педагогика.- 1975. -№3.- С. 4-11.
8. Тхоржевський Д. Система трудового навчання.- К.: Вища школа, 1985.- 175 с.